

KÓSA LÁSZLÓ

EGYHÁZ, TÁRSADALOM, HAGYOMÁNY

DEBRECEN, 1993

TARTALOM

Keresztények és keresztyének	5
Egyházi hagyomány – protestáns vallási néprajz	11
Művelődéstörténeti rétegek	12
Nemzetiségi, társadalmi és földrajzi megoszlás	14
Az egyházközösség szervezete és intézményei	20
<i>A lelkész szerepe</i>	20
<i>Presbitérium</i>	22
<i>Egyházfegyelem</i>	24
<i>Az egyházfenntartás és az adakozás</i>	26
A vallásos élet színterei és gyakorlata	28
<i>A templom</i>	28
<i>Az istentiszteleti rend</i>	33
<i>Egyházi ünnepek és jeles napok</i>	36
<i>Az emberi élet nagy alkalmai</i>	39
<i>A hétköznapiok vallásossága</i>	41
A vallásos ember típusai	43
A „protestáns etika” Magyarországon	46
Az istenes, bibliaolvasó Bethlen Miklós	53
Vallási műveltségének összetevői	55
Felekezetiesség és türelmesség	57
A kegyesség gyakorlása	58
A bibliaismerő	61
Bűn és bűnbocsánat	65
A misztikus	66
Szabadakarat és kiválasztottság	68
Hétszilvafás nemesek a protestáns egyházakban	73
Egyházigazgatás, presbitérium	74
A bűn és a jó erkölcsök	76
A helyi társadalom tekintélyi viszonyai a templomban	77
Egyházfenntartás	77
Kegyességi szokások	79
Az ellentmondások okai és végszó	80
Történetkutató kisvárosi értelmiség a reformkorban	83

A magánélet vallásossága a biedermeier idején	95
A vallási közönyösség növekedése Magyarországon	
a 19. század közepén	105
Vallásos nevelés a családban	108
Vallásos nevelés az iskolában	109
Egyházfegyelem és egyházfenntartás	111
A felekezethez való tartozás tudata	112
A lelkész személye	113
A világiasodás okainak és orvoslási lehetőségeinek keresése	115
Összefoglalás és kitekintés	119
Katolikus és protestáns magatartásformák az abszolutizmus korában	125
Vallási mozgalmak Dél-Magyarországon az újkorban	135
Maradék. Vallás és anyanyelv konfliktusa egy szerémségi községben	
a XIX—XX. század fordulóján	147
A kultúrprotestantizmus bírálata avagy önbírálata	161
A századvég református élete	161
Szabó Dezső „teológiája”	163
A küldetéstudat	165
Pogány kálvinizmus – idegen katolicizmus	167
A bírálat joga	170
Németh László protestantizmusa	175
Vallásos érzés és protestantizmus	175
A dunántúli reformátusság és a régi magyarság	177
A liberális protestantizmus öröksége	181
Kapcsolatok egyházi intézményekkel	185
Az önéletrő Ravasz László	189
Függelék	197

INHALT

Kirche, Gesellschaft, Tradition

Christen und Christen. Die katholischen und die protestantische Aspekte der ungarischen Kultur	5
Kirchliche Tradition — Protestantische Religionsanthropologie	11
Kulturgeschichtliche Traditionen	12
Nationale, gesellschaftliche und geographische Gliederung	14
Konstitution und Institutionen der Kirchengemeinden	20
<i>Die Rolle des Geistlichen</i>	20
<i>Das Presbyterium</i>	22
<i>Kirchenzucht</i>	24
<i>Kirchensteuer und Spenden</i>	24
Felder und Praxis der Religiosität	28
<i>Die Kirche</i>	28
<i>Die Gottesdienstordnung</i>	33
<i>Kirchliche Feste und festliche Tage</i>	36
<i>Sitten und Gebräuche um die Wenden des menschlichen Lebens</i>	39
<i>Die Frömmigkeit im Alltagsleben</i>	41
Die Typen des religiösen Menschen	43
Die "protestantische Ethik" in Ungarn	46
Das religiöse Porträt eines siebenbürgischen Politikers und Schriftstellers im Ausgehenden 17. Jh. (Graf Miklós Bethlen)	53
Elemente seiner Religiosität	55
Konfessionalität und Toleranz	57
Praktischer Pietismus	58
Bibelkenntnisse	61
Sünde und Vergebung	65
Der Mystiker	66
Freier Wille und Berufungsbewusstsein	68
Der Bundtschaudel in der protestantischen Kirchen	73
Kirchliche Konstitution und Presbyterium	74
Sünde und Tugend	76
Die lokalen gesellschaftlichen Verhältnisse in der Kirche	77
Erhaltung der Kirche	77
Die Frömmigkeit	79
Ursachen der Widersprüche	80

Die Intelligenz einer Kleinstadt im Ungarischen Vormärz. Gesellschaft und kirchliches Leben	83
Religiösität und Privatleben zu Biedermeierzeit	95
Die Zunahme der religiösen Gleichgültigkeit zur Mitte des 19. Jahrhunderts in Ungarn	105
Religiöse Erziehung in der Familie	108
Religiöse Erziehung in der Schule	109
Kirchenzucht und Erhaltung der Kirche	111
Das konfessionelle Zugehörigkeitsbewusstsein	112
Die Person des Geistlichen	113
Die Suche nach den Gründen der Abwendung von der Religion und ihren Heilmitteln	115
Zusammenfassung und Ausblick	119
Katolische und protestantische Verhaltungstypen in der Ära des Neuabsolutismus	125
Religiöse Bewegungen in Südungarn in der Neuzeit	135
Konflikte zwischen Religion und Muttersprache in einem Dorf in Syrmien um die Jahrhundertwende	147
Kritik und/oder Selbstkritik des Kulturprotestantismus	161
Die Reformierten um die Jahrhundertwende	161
"Die Theologie" des Schriftstellers Dezső Szabó	163
Berufungsbewusstsein	165
Heidnischer Calvinismus — fremder Katholizismus	167
Das Recht der Kritik	170
Protestantismus des Schriftstellers und Denkers László Németh	175
Religiosität und Protestantismus	175
Die Reformierten im ungarischen Transdanubien und die altungarische Kultur	177
Erbschaft des liberalen Protestantismus	181
Institutionelle Verbindungen zur Kirche	185
Memoiren von László Ravasz	189
Anhang	197

KOSSUTH LAJOS TUDOMÁNYEGYETEM
TERMÉSZETTUDOMÁNYI KAR
METEOROLÓGIAI TANSZÉK

DR. TAR KÁROLY

ÁLTALÁNOS METEOROLÓGIA

Debrecen, 1996

BEVEZETÉS	5.
1. A METEOROLÓGIA FOGALMA ÉS HELYE A TUDOMÁNYOK RENDSZERÉBEN	7.
2. A LÉGKÖRI FOLYAMATOK JELLEMZÉSE	10.
3. A LÉGKÖR ÖSSZETÉTELE	12.
3.1. A légköri gázok	12.
3.2. Szilárd és cseppfolyós anyagok a légkörben	23.
4. A METEOROLÓGIAI SUGÁRZÁRTAN ALAPJAI	27.
4.1. Az elektromágneses sugárzás legfontosabb fizikai törvényei	27.
4.2. A szoláris éghajlat	29.
4.3. A napsugárzás veszteségei a légkörben	33.
4.4. A napenergia	36.
4.5. A földfelszín és a légkör kisugárzása	37.
5. A SZÁRAZ LEVEGŐ	41.
5.1. A száraz levegő termodinamikája és függőleges mozgása	41.
5.2. A száraz levegő állapotjelzőinek változása a magassággal	49.
6. A LÉGKÖR HŐMÉRSÉKLETI RÉTEGZŐDÉSE	53.
7. A NEDVES LEVEGŐ	57.
7.1 A vízgőztartalom mérőszámai	57.
7.2. Az általános gázegyenlet a nedves levegőre	61.
7.3. A nedves levegő adiabatikus folyamatai	62.
7.4. A légkör egyensúlyi állapotai	65.
7.5. Kondenzáció a légkörben	69.
7.6. Felhőfajták	71.
7.7. Csapadékképződés	73.
7.8. Csapadékfajták	77.
7.9. A savas csapadék	80.
8. A LEVEGŐ VÍZSZINTES ÁRAMLÁSA	81.
8.1. A gradiens szélmodell	83.
8.2. A súrlódás hatása a szélre	87.
8.3. A légnyomási mező térképes ábrázolása	88.
8.4. Szélprofil, szélenergia	95.
8.5. Légtömegek	98.
8.6. Időjárási frontok	101.
8.7. A báriku mező alapvető formái	106.
FELHASZNÁLT ÉS AJÁNLOTT IRODALOM	112.